

Barbara

Sorrig og glæde Af Jes Nysten

Det er med spænding, man har ventet på denne stort anlagte og bekostelige Nils Malmros-film. Ikke kun på grund af emnet: en filmatisering af Jørgen Frantz Jacobsens posthume roman fra 1939, men også for at se, hvad der sker, når Nils Malmros bevæger sig uden for det domæne, hvor han boltret sig så suverænt siden "Lars Ole 5c" (1973), nemlig det pænere Århus i 1950'erne, hvor historierne ofte tog udgangspunkt i personlige erindringer. Det er i denne film udskiftet med Færøerne i slutningen af 1700-tallet og med en roman som forlæg.

Temaet er imidlertid et klassisk Malmros-tema: passionen – den ubrydelige sammenhæng mellem lidenskab og lidelse, mellem kærlighed og smerte. Dette tema gennemspilles næppe mange steder så intenst og stærkt som i romanen "Barbara". Hvordan omsætter Malmros da romanen? Han er yderst loyal over for bogen og følger den ganske nøje, men det er samtidig befriende at se, at han har turdet skærpe historien på den måde, at han har ændret (forbedret?) slutningen og styrket sorenskriverens betydning for historiens skæbnesvanger udvikling.

Den unge præst hr. Poul ankommer om bord på det gode skib "Fortuna" (det må vist være ironisk ment!) til disse små øer, der skal vise sig at få fatale konsekvenser for ham. Allerede ved ankomsten i Thorshavn skimter han den person, der siden bliver hans skæbne: den unge og meget indtagende præsteenke Barbara. Denne kvinde er på en mærkelig måde det dynamiske kraftfelt i det lille ø-samfund. Alle er optagede af hende og hendes gøremål. På én og samme tid er hun den, som fylder sine omgivelser med sødme og sollys, og den, der forbandes som en liderlig heks, der fordrejer hovedet på alle mænd. Advarselslamperne er tændt fra begyndelsen.

Noget er der øjensynlig om hendes hypnotiske magt; alle de forskellige mænd, der har travlt med at nedgøre hende, er samtidig nærmest besat af hende, og hr. Poul bliver da også indfanget på trods af, at han selv oplever hendes letfærdige optræden under et bal til ære for en deling franske soldater, der gæster øen. Men naiv, som han er, kaster han sig ud i et hæsblæsende liv med Barbara, hvilket nødvendigvis må ende i selvdestruktion, fordi han som det forfinede og svage "kultur-menneske", han er, ikke er rustet til at tumle de basale naturkræfter, der er sluppet løs omkring ham. Hans 'banemand' bliver Andreas, der kommer tilbage til øen efter et kort ophold i København, og som bringer liv og ubekymrethed med sig. Men samtidig bliver Andreas den flamme, som Barbara for alvor brænder sig på, da han er lige så flygtig, som hun er, og hun derfor oplever selv at blive destrueret af kærligheden.

Som nævnt har Nils Malmros ændret historiens slutning og med grund, for romanens slutning er svag

og inkonsekvent, og den er da heller ikke Jørgen-Frantz Jacobsens egen slutning, idet han døde inden, romanen var færdig, så hans gode ven William Heinesen forsøgte uden held at fuldføre den. I romanen kommer Barbara totalt nedbrudt tilbage efter forgæves at have prøvet at nå ud til Andreas på "Fortuna", og hun modtages med hånlatter: dér fik hun, hvad hun havde godt af! Filmen fører linjen konsekvent igennem: hun ror ud og forsvinder i tågen – og underforstået – drukner i sin egen passion. Malmros bruger mageløst godt Færøerne med den overvældende smukke og livsfarlige natur som ramme om dette skæbnespil. Barbara personificerer netop disse naturkræfter, og hr. Poul er billedet på det tilpassede og intellektuelle væsen, der forgæves forsøger at styre sådanne kræfter med påtaget ydre styrke og et Guds ord. Begge fremtræder i både filmen og i romanen næsten som klassisk tragiske typer, men de er også personer af kød og blod – genkendelige i al deres menneskelige nøgenhed og skrøbelighed.

Hr. Poul spilles med tyngde og overbevisning af Lars Simonsen, der for alvor er vokset som skuespiller siden Bille Augusts "Tro, håb og kærlighed" (1987). Han fremstiller netop hr. Poul som skrøbelige forstandsmenneske (manden?), der higer efter at blive ramt af livet, men som ikke har styrken og modet til at leve det eftertragtede liv, da han endelig rammes.

Barbara er en vanskelig figur at forholde sig til, bl.a. fordi det nemt kan blive en meget stereotyp kvindeforståelse: femme fatale, luder og jomfruen, den beregnende heks. Afgørende er den totale skrøbelighed, der stråler ud af skikkelsen – som hr. Poul siger: "hun har ikke rådighed over sit hjerte". Hun giver alt og vil derfor også have alt – i den forstand er hun kompromisløs. Filmen fanger fint den menneskelige råddenskab og afstumpethed omkring hende, der er med til at drive denne "flygtige" kvinde af sted (f.eks. sorenskriveren i Jesper Christensens pragtfulde skikkelse). Barbara spilles af norske Anneke von der Lippe, og hun virker ikke helt overbevisende på mig. Det lette og flygtige, det overfladiske og det sødmefyldte kommer fint frem i skikkelsen, men jeg savner dybderne, gnisterne, den erotiske udstråling. Hun bliver for fersk.

Miljøskildringen og det mylder af figurer, der befolker filmen, indfanges fint og nænsomt registrerende. Vi fornemmer de skiftende stemninger, og i netop denne film, der er henlagt til "gamle dage" passer Malmros' særlig markante personinstruktion med den næsten overtydelige teaterdiktation glimrende, selv om det ind imellem tenderer det påtagede. Stemningen i filmen understreges på lydsiden ved, at den gamle visemelodi til Thomas Kingos salme "Sorrige og glæde" løber som et grundmotiv gennem hele filmen, og en gennemlæsning af salmen ville være en udmærket optakt til filmen!

Trykt første gang i medietidsskriftet *Vision*

Barbara – Danmark 1997 – Instr.: Nils Malmros – Manus: Nils Malmros & John Mogensen – Medv.: Anneke von der Lippe, Lars Simonsen, Trond Høvik, Jesper Christensen, Jens Okking, Peter Reichhardt, Helene Egelund, Henning Jensen, Peter Hesse Overgaard, Ove Pedersen, Jytte Kvinesdal, Bodil Udsen, Birgitte Federspiel, Henny Moan, Erling Eysturoy, Høgni Johansen, Hans Jákub Hansen, Daniel Ceccaldi, Marco Bisson – 140 min. – Biografpremiere d. 3/10 1997 og på DVD 19/6 2018 – Udlejning: Nordisk

<http://www.philm.dk/Movie/Detail?id=4330>

<https://www.laserdisken.dk/html/visvare.dna?vare=1115639837237741>

[https://da.wikipedia.org/wiki/Barbara_\(film\)](https://da.wikipedia.org/wiki/Barbara_(film))

Foredrag ved filminstruktøren Nils Malmros

http://sogneaften.dk/nils_malmros.htm